

BESLUIT van GS van Utrecht

VERZONDEN 17 OKT 2019

DATUM	17 oktober 2019	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2019-1758	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	81FBE54F	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	15 augustus 2019	FAX	030-2583139
UW NUMMER	-	E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- voorschriften en beperkingen - kaart planlocatie - bijlagen	ONDERWERP	Ontheffing ruimtelijke ingrepen Kom van Langbroek

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 15 augustus 2019 van RPS advies- en ingenieursbureau b.v., namens Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, om ontheffing in het kader van artikel 3.8 gelezen in samenhang met artikel 3.10, tweede lid van de Wet natuurbescherming (hierna: wet).

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming en Verordening Natuur en Landschap hebben wij besloten u:

- ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden of vangen en het opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de grote modderkruiper voor de periode van de datum van afgifte van de ontheffing tot en met 31 maart 2020.
- Ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.34, eerste lid van de wet, voor zover dit betreft het uitzetten van de grote modderkruiper voor de periode van de datum van afgifte van de ontheffing tot en met 31 maart 2020.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op een groot aantal waterhuishoudkundige ingrepen, zoals herprofilering van bestaande watergangen, verwijderen en aanbrengen van nieuwe duikers, inlaten, stuwen en vaste dammen in drie van de tien landgoederen in de omgeving Cothen-Werkhoven, ook wel bekend als de Kom van Langbroek. U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.10, eerste lid en artikel 3.34, eerste lid, voor wat betreft de grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) voor de periode van datum afgifte van de ontheffing tot en met 31 maart 2020.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht. Op 19 september 2019 en 10 oktober 2019 heeft u deze aanvraag aangevuld.

IV. Toetsingskader

De grote modderkruiper is beschermd ingevolge artikel 3.10 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingreep

Motivering

Grote modderkruiper

Het totale plangebied bestaat uit tien deelgebieden, te weten Beverweerd, Steengracht, Sterkenburg, De Heirbaan, Hardenbroek, Weerdesteyn, Hindersteyn, Lunenburg, Walenburg en Sandenburg. In alle 10 deelgebieden is elektrisch visonderzoek uitgevoerd. Bij één locatie is de grote modderkruiper aangetroffen, dit betreft deelgebied Hindersteyn. Op de andere locaties zijn geen grote modderkruipers aangetroffen. Vanwege aanwezigheid van geschikt leefgebied en verbinding tussen verschillende watergangen wordt verwacht dat grote modderkruiper ook in de directe omgeving van Hindersteyn kan voorkomen. Daarom wordt er van uit gegaan dat ook in de naastgelegen deelgebieden Weerdesteyn en Lunenburg de grote modderkruiper voorkomt.

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen exemplaren van de grote modderkruiper worden gedood, voortplantings- en rustplaatsen van de grote modderkruiper worden beschadigd en vernield, en worden exemplaren van de groter modderkruiper vanwege de uit te voeren werkzaamheden elders uitgezet.

In de deelgebieden Weerdesteyn, Hindersteyn en Lunenburg kan de grote modderkruiper negatieve effecten ondervinden van het uitvoeren van werkzaamheden in de watergangen.

Concreet gaat het per verblijfplaats om uit te voeren werkzaamheden, zoals hieronder beschreven:

- Op locatie Weerdesteyn worden in totaal twee vaste dammen van 10 meter aangebracht, een vaste dam van 20 meter en een vaste dam van 8 meter. Er wordt een spindelschuif verwijderd en de bijbehorende duiker wordt doorgespoten. Er wordt een duiker verwijderd en er wordt een duiker geplaatst, er wordt een vaste dam verwijderd en er wordt een watergang over een lengte van 44 meter verbreed.
- Op locatie Hindersteyn worden negen duikers aangebracht waarvan drie greppelduikers. Er worden zes duikers verwijderd, halverwege verstoord of dichtgezet. Er worden vier spindelschuiten verwijderd en de duikers doorgespoten. Er wordt een watergang gegraven van 16 meter lang. Er worden tien duikers vervangen, er wordt een duiker met spindelplaat geplaatst en een KLP-schotbalkstuw met 1 meter overstort. Er worden vier vaste dammen aangebracht en er worden drie vaste dammen verwijderd. Er vindt herprofilering van watergangen plaats over een in totale afstand van 3576 meter.
- Op locatie Lunenburg wordt een inlaat vervangen, twee duikers vervangen en een duiker aangebracht.

Om die reden dienen de volgende voorzorgs- en mitigerende maatregelen te worden nageleefd:

- De activiteiten kunnen alleen uitgevoerd worden in een periode, wanneer de luchttemperatuur boven de 0 graden is en geen ijs in de watergang aanwezig is.
- Het in te zetten materieel wordt zodanig gekozen dat de hoeveelheid grote modderkruipers, die nadelige effecten ondervinden, zo beperkt mogelijk zal zijn.
- Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden aan de watergangen, dienen exemplaren van de grote modderkruiper weggevangen te worden en verplaatst te worden naar geschikt biotoop buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Het wegvangen vindt plaats met in achtname van de volgende werkwijze, onder begeleiding van de ecologisch medewerker:
 - watergang dient te worden afgedamd;
 - waterdiepte (van het afgedamde gedeelte) dient verlaagd te worden tot 30 à 40 cm;
 - de aanwezige vissen dienen gevangen te worden met behulp van een schepnet (Bij voorbeeld een groot schepnet met gestrekte maaswijdte van 3 millimeter en netgrootte van 70X40 centimeter, bij voorkeur in de periode oktober-november) en/of elektrisch visapparaat met lage stroomsterkte (apparaat met continue gelijkstroom, 2-3 ampere);
 - afgevangen exemplaren dienen direct overgezet te worden in een overeenkomstige watergang in hetzelfde watersysteem waar geen werkzaamheden (meer) worden uitgevoerd;

- Verdere werkzaamheden in de watergangen kunnen pas plaatsvinden wanneer geen vissen meer aanwezig zijn in de watergangen.

Door het herprofilen van watergangen worden deze weer teruggebracht in het oorspronkelijke profiel. Op de korte termijn leidt dit tot tijdelijke verstoren van het leefgebied. Op de lange termijn kan gesteld worden dat de aard van de watergangen niet wijzigt en de watergangen kunnen blijven functioneren als leefgebied van grote modderkruiper.

Het wijzigen van het peilbeheer (deels verhoging en deels verlaging van het peil) kan leiden tot veranderingen in het leefgebied van de grote modderkruiper. De watergangen kunnen, ondanks peilwijzigingen, echter wel blijven functioneren als leefgebied. Op de lange termijn kunnen watergangen met een lager peil functioneren als leefgebied voor de voortplanting en kunnen watergangen met een hoger peil functioneren voor de overwintering.

Er worden grote modderkruipers gevangen en elders uitgezet. Hoewel het streven erop gericht is om exemplaren van de grote modderkruiper te sparen, zal mogelijk toch een enkel exemplaar van de grote modderkruiper gedood kunnen worden. Voor het doden en vangen en voor het uitzetten van grote modderkruipers is dan ook een ontheffing nodig.

De grote modderkruiper is een vrij zeldzame soort in Nederland en in de loop van de 20^e eeuw sterk afgenomen. Op de rode lijst heeft de soort de status van kwetsbaar.

De te nemen mitigerende maatregelen ten aanzien van grote modderkruiper zijn de meest effectieve en daarnaast gangbare maatregelen, die ook zijn opgenomen in de Gedragscode Flora- en faunawet van de Unie van Waterschappen en het Kennisdocument Grote modderkruiper van BIJ12.

De voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. In de bijlagen zijn extra voorschriften opgenomen om de negatieve effecten van de werkzaamheden te mitigeren.

Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de grote modderkruiper niet in het geding door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

U heeft ontheffing aangevraagd in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats en daarnaast in het belang van dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van voor het milieu gunstige effecten.

Het project wordt gerealiseerd om de natuurwaarden in het gebied te vergroten door gebiedseigen water (neerslag) langer vast te houden en de landgoederen hydrologisch te ontkoppelen van aangrenzend landbouwgebied met minder schoon (fosfaatrijk) water. Op enkele locaties worden watergangen met elkaar verbonden, waar deze in de huidige situatie nog niet verbonden zijn. Deze nieuwe koppelingen tussen watergangen leidt plaatselijk tot een opheffen van barrières en het verbinden van leefgebieden, met een verbeterde waterkwaliteit.

Landbouw speelt een steeds kleinere rol in het gebied. De waterstanden worden daarom door de maatregelen aangepast naar een niveau dat beter past bij de natuurwaarden in het gebied. Het voorgenoemde heeft als doel het verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit ter bevordering van herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden in het gehele projectgebied.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat in ieder geval het belang van bescherming van de wilde flora of fauna, het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats voldoende onderbouwd zijn, en dat het belang bij het verlenen van deze ontheffing in dit geval zwaarder weegt dan het beschermingsbelang dat uitgaat van de verbodsbepalingen ten aanzien van het opzettelijk doden of vangen, het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen en het uitzetten van de grote modderkruiper.

Alternatievenafweging

Alternatieve locatie

De werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden binnen de watergangen van het projectgebied, om daarmee de waterhuishouding, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin, van het gebied te optimaliseren. Daarom is het niet mogelijk de werkzaamheden op een andere locatie uit te voeren.

Alternatieve inrichting

De huidige aanwezige kunstwerken zijn niet vispasseerbaar en zullen dit in de nieuwe situatie ook niet zijn. Hiervoor zijn de locaties te beperkt van oppervlakte. De werkzaamheden worden uitgevoerd voor verbetering van de waterkwaliteit en een betere waterhuishouding in natte en droge periodes. Een alternatieve inrichting is daarom niet aan de orde.

Alternatieve uitvoeringsperiode

De werkzaamheden worden opgestart in de minst kwetsbare periode (september/oktober) van de grote modderkruiper en loopt door tot eind maart 2020.

Door de werkzaamheden niet op te starten in de kwetsbare voortplantingsperiode wordt onnodige verstoring en doden tijdens de voortplantingsperiode voorkomen. Een alternatieve uitvoeringsperiode is daarom niet aan de orde.

Alternatieve werkwijze

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden zijn mitigerende maatregelen opgesteld. Met inachtneming van deze maatregelen wordt zorgvuldig gehandeld en negatieve effecten op grote modderkruiper worden zo veel mogelijk voorkomen of beperkt. Een alternatieve werkwijze is daarom niet aan de orde.

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, en artikel 3.34, derde lid van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. mr. S.-L. Munsel
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van RPS advies- en ingenieursbureau b.v. op 15 augustus 2019, namens Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de aanvulling hierop van 19 september, gelet op de artikel(en), 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:

Naam: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Adres: Postbus 550

Postcode en woonplaats: 3990 GJ Houten

**Ontheffing 81FBE54F voor het tijdvak van: Datum verlening ontheffing tot en met 31 maart 2020.
Van de verbodsbepalingen genoemd in**

- artikel 3.10, eerste lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden of vangen en het opzettelijk beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de grote modderkruiper voor de periode van de datum van afgifte van de ontheffing tot en met 31 maart 2020.
- artikel 3.34, eerste lid, van de wet, voor zover dit betreft het uitzetten van de grote modderkruiper voor de periode van de datum van afgifte van de ontheffing tot en met 31 maart 2020.

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft de deelgebieden Weerdesteyn, Hindersteyn en Lunenburg van het plangebied Kom van Westbroek (zie bijlage 1).

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
 - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
 - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Wie is de begeleidende ecoloog (inclusief contactgegevens);
 - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecoloog begeleid;
 - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
7. De ontheffinghouder dient, twee weken voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/startwerkzaamhedenwnb>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 6 bijgevoegd te zijn.
8. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring / vrijgeven door een ecoloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen, omschreven in de voorschriften 11 tot en met 18, geregistreerd.

9. Na afronding van de werkzaamheden dient de ontheffinghouder het meldingsformulier 'einde werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://rudutrecht.formulierenserver.nl/eindwerkzaamhedenwnb>. Het logboek zoals omschreven bij voorschrift 8 dient bijgevoegd te worden.

Specifieke voorschriften

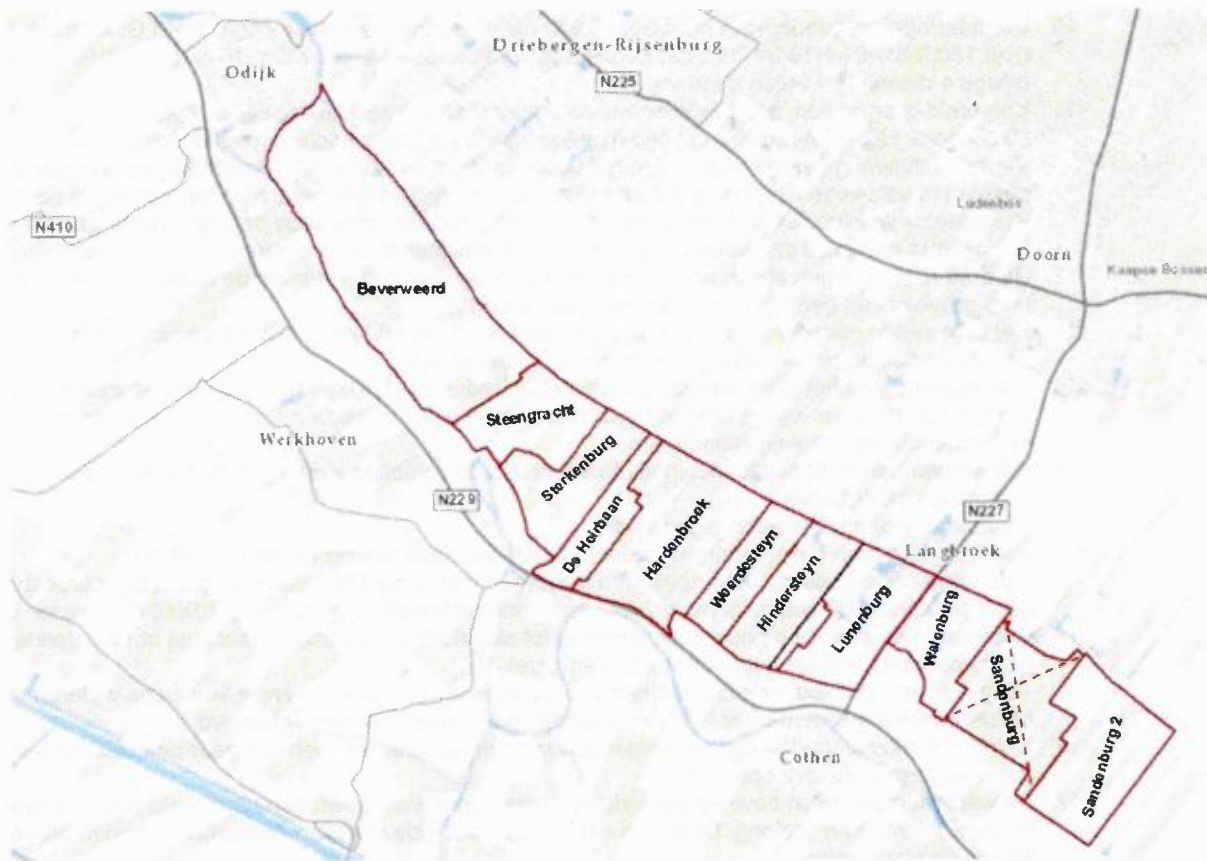
10. De maatregelen, genoemd in hoofdstuk 5 van de Natuurtoets/activiteitenplan WNB Grote modderkruiper (Ref 1805984A01-R19-807) en het Ecologisch werkprotocol Versie 2 d.d. 10 oktober 2019 (bijlage 3 en bijlage 4) dienen te worden opgevolgd.
11. Verspreid over de tien landgoederen worden meer dan 200 werkzaamheden uitgevoerd, velen van zeer lokale aard. Het is onmogelijk om alle rijroutes naar deze 200 verschillende locaties in kaart te brengen. Voor de uitvoering geldt om die reden het voorschrift dat zo veel mogelijk gebruikgemaakt wordt van bestaande veldwegen, lanen en paden om zo dicht mogelijk bij de verschillende locaties te geraken. Werkdepots worden niet of slechts zeer kleinschalig gebruikt, omdat de aannemers lokale aannemers zijn die hun materiaal en materieel op hun eigen bedrijfsterreinen opslaan.
12. De activiteiten kunnen alleen uitgevoerd worden in een periode, wanneer de luchttemperatuur boven de 0 graden is en geen ijs in de watergang aanwezig is.
13. Het in te zetten materieel wordt zodanig gekozen dat de hoeveelheid grote modderkruipers, die nadelige effecten ondervinden, zo beperkt mogelijk zal zijn.
14. Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden aan de watergangen, dienen exemplaren van de grote modderkruiper weggevangen te worden en verplaatst te worden naar geschikt biotoop buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
15. Het wegvangen vindt plaats met in achtneming van de volgende werkwijze, onder begeleiding van de ecologisch medewerker:
 - watergang dient te worden afgedamd;
 - waterdiepte (van het afgedamde gedeelte) dient verlaagd te worden tot 30 à 40 cm;
 - de aanwezige vissen dienen gevangen te worden met behulp van een schepnet (Bij voorbeeld een groot schepnet met gestrekte maaswijdte van 3 millimeter en netgrootte van 70X40 centimeter, bij voorkeur in de periode oktober-november) en/of elektrisch visapparaat met lage stroomsterkte (apparaat met continue gelijkstroom, 2-3 ampere).
 - afgevangen exemplaren dienen direct overgezet te worden in een overeenkomstige watergang in hetzelfde watersysteem waar geen werkzaamheden (meer) worden uitgevoerd;
16. Verdere werkzaamheden in de watergangen kunnen pas plaatsvinden wanneer geen vissen meer aanwezig zijn in de watergangen.
17. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding en toezicht van een ecooloog. Deze dient in ieder geval bij de start van de werkzaamheden aanwezig te zijn op de planlocatie.
18. De ecooloog geeft aan op welke locaties werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd met de benodigde voorzorgs- of mitigerende maatregelen. Wanneer, door bepaalde (weers)omstandigheden, het uitvoeren van werkzaamheden leidt tot negatieve effecten op beschermde soorten met overtreding van verbodsbepalingen, wordt de uitvoering op de betreffende locatie uitgesteld. De ecooloog houdt een logboek bij van de uitgevoerde ecologische begeleiding en de gemaakte afspraken.
19. Deze ontheffing kan, conform artikel 5.4 van de wet, worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

Contactgegevens

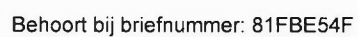
Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht, bereikbaar op telefoonnummer 030 – 258 33 11 of e-mailadres servicebureau@provincie-utrecht.nl.

Bijlage 1, planlocatie.

Ligging van de deelgebieden (rode omlijning) voor het project Kom van Langbroek. In het deelgebied Sandenburg (met rood gestippeld kruis) worden geen werkzaamheden uitgevoerd. De ontheffing wordt verleend voor de deelgebieden Weerdensteyn, Hindersteyn en Lunenburg.

Locatie Hindersteyn:

[illegible]

5 MITIGATIE GROTE MODDERKUIPER

De maatregelen zijn opgesteld aan de hand van de kennisdocumenten van grote modderkruiper (BIJ12) en de Gedragscode Flora- en faunawet van de Unie van Waterschappen. De maatregelen dienen onder begeleiding van een ter zake kundige uitgevoerd te worden. Door onderstaande maatregelen op te volgen, wordt ook voor bittervoorn negatieve effecten voorkomen of beperkt.

5.1 Voorkeursperiode en fasen activiteiten in ruimte en tijd

Werkzaamheden in en aan watergangen dienen uitgevoerd te worden in de periode september tot en met oktober, met een uitloop naar november en december mits de weersomstandigheden daar gunstig voor zijn. De activiteiten kunnen alleen uitgevoerd worden in deze periode wanneer de luchttemperatuur boven de 0 graden is en geen ijs in de watergang aanwezig is. Deze periode kan eerder/later beginnen en eerder/later eindigen, afhankelijk van de lokale meteorologische omstandigheden voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden.

Voor de deelgebieden Weerdesteyn, Hindersteyn en Lunenburg, waar de grote modderkruiper voorkomt en/of verwacht wordt, geldt daarom het advies om de werkzaamheden uit te voeren in de periode september t/m december (mits de weersomstandigheden gunstig zijn). Hiermee worden negatieve effecten op grote modderkruiper ten aanzien van de kwetsbare winterperiode voorkomen.

5.2 Aanpassen werkwijze en werkapparatuur

De werkzaamheden moeten in een lage snelheid in de richting van open water uitgevoerd worden. Hierdoor krijgen soorten de kans om te vluchten naar een veilige omgeving.

Het in te zetten materieel wordt zodanig gekozen dat de hoeveelheid grote modderkruipers, die nadelige effecten ondervinden, zo beperkt mogelijk zal zijn.

5.3 Wegvangen en verplaatsen grote modderkruipers

Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden aan en in de watergangen dienen exemplaren van de grote modderkruiper weggevangen te worden en verplaatst te worden naar geschikt biotoop buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Het wegvangen vindt plaats met in achtname van de volgende werkwijze, onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vissen:

- De luchttemperatuur moet tussen de 0 en 25 graden liggen en ijs mag niet aanwezig zijn in de watergang.
- De watergang wordt afgedamd.
- De waterdiepte (van het afgedamde gedeelte) moet verlaagd worden tot 30 à 40 cm.
- Met behulp van een schepnet en/of elektrisch visapparaat worden de aanwezige vissen gevangen.
- Afgewogen exemplaren worden direct overgezet in een overeenkomstige watergang in hetzelfde watersysteem.

De verdere werkzaamheden in de watergangen kunnen plaatsvinden wanneer geen vissen meer aanwezig zijn in de watergangen.

5.4 Ecologisch werkprotocol

Het ecologisch werkprotocol betreft een document met de praktische omschrijving van de mitigerende maatregelen voor de daadwerkelijke uitvoering. Voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden dienen alle betrokken partijen (zoals aannemers en onderaannemers) op de hoogte te zijn gesteld van het werkprotocol en de voorschriften op te volgen. De contactgegevens van de betrokken partijen worden ingevuld, wanneer nodig wordt het calamiteitenformulier gebruikt en het logboek van de ecologische begeleiding wordt bijgehouden.

Bijlage 4: Voorzorgs- en mitigerende maatregelen uit het ecologisch werkprotocol

1.1.3 Zorgplicht en gedragscode

Voor alle werkzaamheden in de buitenruimte geldt de algehele zorgplicht. Dit houdt het volgende in:
eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Dit betekent in ieder geval dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover dat in redelijkheid kan worden gevraagd. Anders dienen maatregelen te worden genomen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd om de gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen kunnen worden voorkomen, deze zo veel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Dit ecologisch werkprotocol is opgesteld op basis van de goedgekeurde gedragscode van de Unie van Waterschappen. De gedragscode is goedgekeurd op basis van de voormalige Flora- en faunawet. Aangezien de gedragscode op basis van de Wet natuurbescherming nog niet is goedgekeurd en vastgesteld, is de 'Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen d.d. maart 2012' nog van toepassing. Soorten die via de Flora- en faunawet beschermd werden en waarvoor voorschriften via de gedragscode aan de orde waren, worden daarom in dit werkprotocol nog steeds meegenomen en nageleefd.

De gedragscode schrijft voor dat de werkzaamheden aantoonbaar conform de gedragscode moeten worden uitgevoerd. Dit 'aantoonbaar werken' dient vorm te krijgen door, binnen de ruimte die de gedragscode biedt qua maatregelen, een op de lokale situatie toegeschreven protocol op te stellen. Daarnaast is het ecologisch werkprotocol opgesteld met in achtneming van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, onderdeel 'Soorten'. Het betreft hier het nemen van voorzorgsmaatregelen die negatieve effecten op de aanwezige beschermde soorten, met uitzondering van de grote modderkruiper, voorkomen.

Voor de grote modderkruiper zijn voorzorgsmaatregelen niet afdoende om negatieve effecten te voorkomen en is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aangevraagd.

1.2 Projectgebied

1.2.1 Omschrijving projectgebied

Het projectgebied met de tien deelgebieden ligt in de gemeente Driebergen-Rijsenburg in de provincie Utrecht. Aan de noordwestzijde ligt Odijk, aan de westzijde Werkhoven en Cothen, aan de oostzijde Langbroek en ten zuiden van het projectgebied ligt Wijk bij Duurstede.

1.5 Logboek

De ecologisch medewerker houdt een logboek bij (bijlage 5). Dit logboek bestaat uit korte verslagen van veldbezoeken, uitgevoerde ecologische begeleiding, gemaakte afspraken en gesignaleerde problemen en hoe deze opgelost zijn. Het logboek wordt na afronding van het project als bijlage toegevoegd aan dit ecologisch werkprotocol. Dit logboek dient ook als bewijslast bij eventuele controles door bijvoorbeeld de regionale uitvoeringsdienst.

2 WERKPROTOCOLLEN

Voor de verschillende werkzaamheden wordt aangegeven welke soorten of soortgroepen negatieve effecten ondervinden. Vervolgens worden voor de voorgenomen werkzaamheden de benodigde voorzorgs- en mitigerende maatregelen aangegeven.

2.1 Algemene, overkoepelende voorzorgsmaatregelen

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden dienen enkele voorbereidingen te worden genomen. Daarnaast gelden voor het gehele project en de gehele uitvoeringsperiode enkele algemene voorzorgsmaatregelen en voorschriften.

a. *Zorgplicht*

Voor alle soorten, ongeacht bescherming via natuurwetgeving of niet, geldt de zorgplicht waarbij eenieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

Dit betekent dat er rustig wordt gewerkt en gereden; dat dieren die proberen te vluchten voor werkzaamheden in staat worden gesteld te vluchten of hierbij worden geholpen; dat er wordt nagedacht over waar dieren zich kunnen ophouden; dat geen materiaal aan bomen wordt bevestigd op een wijze dat deze schade ondervinden.

b. *Broedende vogels*

Het opzettelijk rustplaatsen en eieren van vogels vernielen of beschadigen en het wegnemen van nesten is niet toegestaan.

Wanneer voorafgaand of ten tijde van de werkzaamheden (gehele uitvoeringsperiode) een broedende vogel wordt aangetroffen, wordt op die locatie het werk gestaakt. De begeleidende ecoloog wordt geraadpleegd op welke termijn en welke wijze de werkzaamheden kunnen worden voortgezet.

c. *Kunstlicht*

Om tijdens de werkzaamheden de aanwezige foeragerende en passerende vleermuizen niet te verstoren en indirect schade toe te brengen aan kraamkolonies, wordt in de periode april tot en met november geen gebruik gemaakt van bouwverlichting in de periode tussen zonsondergang en -opkomst.

d. *Uitvoeringsperiode*

Werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode 1 oktober 2019 tot en met maart 2020.

Werkzaamheden in en aan watergangen dienen uitgevoerd te worden in de periode september tot en met oktober, met een uitloop tot en met maart mits de weersomstandigheden daar gunstig voor zijn (luchttemperatuur moet tussen de 0 en 25 graden liggen en ijs mag niet aanwezig zijn in de watergang).

e. *Fasering*

Om verstoring in leefgebieden van verschillende soorten (vooral zoogdieren en vogels) te voorkomen wordt fasering toegepast. Dit wil zeggen dat de werkzaamheden per deelgebied worden uitgevoerd. Waarbij telkens alleen gewerkt wordt in één watergang/greppel.

Wanneer alle werkzaamheden aan die watergang/greppel zijn afgerond, worden werkzaamheden gestart in een volgende watergang/greppel.

f. *Kapwerkzaamheden*

Grootschalige kapwerkzaamheden zijn niet toegestaan.

Wanneer lokale kapwerkzaamheden aan (solitaire) bomen en of struiken/braamstruweel noodzakelijk is voor de uitvoering van de werkzaamheden, wordt de te kappen locatie eerst geïnspecteerd door de ecologisch medewerker. De ecologisch medewerker geeft aan of de kapwerkzaamheden kunnen plaatsvinden, of dat de werkzaamheden op een andere wijze moeten worden uitgevoerd.

Kapwerkzaamheden kunnen niet worden uitgevoerd wanneer daarbij het volgende aan de orde is:

- Vernielen of beschadigen van vaste rust- en verblijfplaatsen (waaronder winterverblijfplaatsen) van boommarter, das, vleermuizen, vogelsoorten met jaar rond beschermde voortplantings- of verblijfplaats, hazelworm, ringslang, heikikker, kamsalamander, poelkikker en sleedoornpage.
- Verstoren en of doden van individuen (waaronder individuen in winterrust) van boommarter, das, vleermuizen, vogelsoorten met jaar rond beschermde voortplantings- of verblijfplaats, hazelworm, ringslang, heikikker, kamsalamander, poelkikker en sleedoornpage.

g. Aan- en afvoer routes en werkdepots

Voor aan- en afvoer routes wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande veldwegen, lanen en paden.

Wanneer de bestaande wegen en paden niet tot de werklocatie reiken, wordt in overleg met de ecologisch medewerker de meest gunstige route gekozen, waarbij zo min mogelijk leefgebied van dieren wordt doorsneden. Voor deze aan- en afvoer routes wordt materieel ingezet waarmee voorkomen wordt dat insporing van het maaiveld plaatsvindt, of worden rijplaten geplaatst.

Werkdepots worden niet of slechts zeer kleinschalig toegepast. Materiaal en materieel wordt zo veel mogelijk op eigen terrein van de aannemer opgeslagen.

Wanneer kleinschalige werkdepots binnen een deelgebied noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden, wordt in overleg met de ecologisch medewerker de meest gunstige locatie gekozen, waarbij geen of zo min mogelijk leefgebied van dieren wordt weggenomen of verstoord.

2.2 Voorbereiding werkzaamheden

Bij het opstarten van de werkzaamheden kunnen individuen van vogels, grondgebonden zoogdieren, amfibieën, vissen en reptielen negatieve effecten ondervinden, doordat hun leefgebied tijdelijk verstoord wordt.

2.2.1 Gerichte voorzorgsmaatregelen

- Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt een controle uitgevoerd op de aanwezigheid van broedende vogels.
Indien een broedende vogel wordt aangetroffen binnen het projectgebied, wordt de ecooloog geraadpleegd over de voortzetting van de werkzaamheden.
- Wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn, dient voorafgaand aan de werkzaamheden het werkterrein kort gemaaid te worden (< 10 cm).
Voor het maaien gelden de volgende voorwaarden:
 - maaiwerkzaamheden worden uitgevoerd met een maai balk;
 - maaien vindt plaats vanuit één richting;
 - vrijkomend maaisel wordt afgevoerd tot buiten het werkterrein.
- De werklocaties (en aan- en afvoer routes en werkdepots) worden voorafgaand aan het uitvoeren van de werkelijke werkzaamheden vrijgemaakt van de aanwezige vegetatie (zie ook par. 2.1 punt g).
Hiermee wordt schuilgelegenheid voor verschillende diersoorten (tijdelijk) weggenomen, zodat zij weg-

trekken van de werklocatie en hierdoor niet onnodig dieren worden gedood. Vrijkomend maaisel dient afgevoerd te worden tot buiten het werkterrein.

2.3.3 Mitigerende maatregelen grote modderkruiper

In de deelgebieden Weerdesteyn, Hindersteyn en Lunenburg kan de grote modderkruiper negatieve effecten ondervinden van het uitvoeren van werkzaamheden in de watergangen. *N.B. voor grote modderkruiper loopt een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming. Werkzaamheden mogen niet worden uitgevoerd in de deelgebieden Weerdesteyn, Hindersteyn en Lunenburg, totdat de ontheffing is verleend.*

De volgende voorzorgs- en mitigerende maatregelen moeten worden nageleefd:

- De activiteiten kunnen alleen uitgevoerd worden in deze periode wanneer de luchttemperatuur boven de 0 graden is en geen ijs in de watergang aanwezig is.
- Het in te zetten materieel wordt zodanig gekozen dat de hoeveelheid grote modderkruipers, die nadelige effecten ondervinden, zo beperkt mogelijk zal zijn.
- Voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden aan en in de watergangen dienen exemplaren van de grote modderkruiper weggevangen te worden en verplaatst te worden naar geschikt biotoop buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Het wegvangen vindt plaats met in achtname van de volgende werkwijze, onder begeleiding van de ecologisch medewerker:
 - luchttemperatuur moet tussen de 0 en 25 graden liggen en ijs mag niet aanwezig zijn in de watergang;
 - watergang wordt afgedamd;
 - waterdiepte (van het afgedamde gedeelte) moet verlaagd worden tot 30 à 40 cm;
 - met behulp van een schepnet en/of elektrisch visapparaat worden de aanwezige vissen gevangen;
 - afgevangen exemplaren worden direct overgezet in een overeenkomstige watergang in hetzelfde watersysteem waar geen werkzaamheden (meer) worden uitgevoerd;
 - verdere werkzaamheden in de watergangen kunnen plaatsvinden wanneer geen vissen meer aanwezig zijn in de watergangen.